

A

a¹(A) с непром. 1. а. лингв. *никси отворени самојласник задњег реда.* 2. слово за обележавање штоа самојласника, прво слово ћирилице и латинице. 2. при набрајању: прво (по реду). 3. муз. шести тон основне дијатониске (С-dur) лесијице (у солмизацији ла). 4. скраћ. за ампер (A). • од а до ш (од а до ѕ) ог йочетка до краја. није рекао ни а ништа није рекао.

a² везн. углавном субр. значења 1. а. *йовезује реченице или речничке чланове, делове субротног значења.* – Ја му говорим једно, а он ради друго. Мали, а паметан. 6. (са везн. „да“ и не-гацијом) за исклучивање онога што се логички очекује. – Отишао је а да није рекао ни збогом. 2. а. *за њовезивање, прикључивање реченица или речничких делова различитој садржаја.* – Он копа, а она сеје. Ми смо пошли у град, а он је пошао за на-ма. 6. *за исказивање нечега неочекиваног.* – Уђох у собу, а тамо страшан неред. 8. *за њовезивање с претходно изложеним* (у при-чању, дигалоју, у њишћанима, при јреласку на нову мисао) или уз објашњење (у уметинштој реченици). – Где си пошао? А где ти је мама? А ко је крив ако није он? Шта радиши данас? А сутра? 3. *за њојачивање, истицање.* а. у Јојобеном или Јојусном реченицама. – Ако ти се јело не свиђа, а ти немој јести. 6. у добу-сним, изјавним реченицама с нећацијом. – Не могу да да не по-менем ваше заслуге. 4. у спрагама: а камоли, а некомли, а не при-јорећењу, за истицање. – Не могу ни да стојим, а камоли (а не) да трчим.

a³ (à) речца у прил. и везн. служби 1. а. чим, шек. – А сване, он устаје. 6. шаман, баш, ујраво. – Он се затетура и а да падне, прихвати га друг. 2. корелативно: а ... а: час ... час. – Пор-срће а лево а десно.

a⁴ (различито наглашено) узв. 1. при обраћању, за дозивање, постшицање и сл. – А, мој брајко! 2. а. при одобравању или не-толовању, при чујењу, дивљењу, изненађењу и сл. – А! То је са-свим добро! А! То је неправда! А! Честитам! А! То си ти, оче. 6. *за изражавање злугости.* – А, тако ти и треба. 3. (с назалним изговором: à) а. при јрисећању. – А, ти си то био. А, да. Рекао си ми то већ једном. 6. разг. у служби речице за истицање њи-шћања. – Зашто ми не признаш, а? А, шта је то? 4. а. *за одрица-ње, обијање:* никако, нийшишо. – А, то ти не могу никад опро-стити. Јеси ли ти то урадио? А, боже сачувай! 6. *за исказивање претиње.* – А, молићеш ти мене опет за нешто. 5. у изр. ни а (обично праћено гестом запињања нокта о зуб) ни оволико, ни-мало, ништа. – Не верујем ти ни а. 6. (поновољено више пута) оном. *за јодражавање* јраје, зевања ишг. – А-а-а-а, заграјаше ѡаци. А-а-а, зевну он.

а- грч. преф. означава *нећацију*, одсуство онога што значи основна реч: асиметрија, асоцијалан, аморалан итд.

абажур, -ура м фр. заклон, штиш налами, светиљци, сенило. **абак(ус)** м лат. архит. четвртичаста плоча на кадишту скулптура.

абдикација ж лат. одрицање од престола, владарства, ређе ог другој високој звању, оставка на положај, звање.

абдикациониј (абдикацијски), -а, -о која се односи на абди-кацију.

абдицијрати, -ицрпам свр. (нескр.) *одрећи се (одрицати се) престола или некој високој положају; одрећи се (одрицати се) некој прави, уверењу и сл.*

аберапија ж лат. 1. а. астр. *привидна јромена положаја зве-зда у условљена Земљиним крећањем и брзином ширења светло-*

стии. 6. у ојтици, одстујање јреломљених светлосних зракова ог љижельној правци. 2. биол. *одстујање ог штичиној облика.* 3. фнг. скрећање, засирањивање.

абецеда ж 1. слова латинице (као целовит систем) јорећа-на по утврђеном реду; уп. азбука и алфабет. 2. фнг. основна зна-ња из нечећа.

абецедар, -ара м лат. 1. а. *йтис ио абецедном реду, абецедни списак.* 6. слова некој љисма исписана по абецедном реду: гла-гольски абецедари. 2. буквар (латинички).

абецедаријум (абецедарј, -ија) м абецедар (1).

абецедарни и абецедарњ, -а, -о који се односи на абце-дар; фнг. Јочетнички, основни.

абећедни и ћебећедни, -а, -о који се односи на абецеду, сре-ђен по абецеди: ~ списак, ~ ред.

абећедно и ћебећено прил. по абецедном реду: ~ порећати.

аблатив м лат. лингв. *јадеж за означавање одвајања, љотица-ња и сл. (нпр. у латинском језику).*

аблативни, -а, -о који се односи на аблатив: ~ генитив, ~ значење.

аблендовати и ћблендовать, -дујем свр. и несвр. нем. *наизме-нично, у кратким интервалима ћалиши и ћасиши фарове аутомобила (најчешће као упозорење или поздрав возачу који долази у сусрет).*

абнормалан, -лна, -о лат. *ненормалан, луд; нездрав, нака-зан; нейрородан:* ~ човек; ~ прохтев.

абнормално прил. на аномалан начин, нейрородно: ~ се понашати.

абнормалност, -ости ж особина и стање онога који је аном-алан, онога што је аномално, аномално стање.

аболијрати, -олрпам свр. (нескр.) правн. обуставити (обустав-вљати) судски јоставак; укинути (укидати) неку друштвену институцију или праксу.

аболиција ж лат. правн. 1. обустава кривичној јостави, ослобађање ог кривичној јоћења. 2. укидање неке друштвене ин-ституције или праксе (ройстви, смртне казне, законске норме и сл.).

аболицијски и ћаболициониј, -а, -о који се односи на аболи-цију: ~ поступак.

аболиционизам, -зма м ист. *јокреј за укидање ройства; јо-креј за укидање некој закона.*

аболицијонист(а), -е м (мн. -сти) *јуборник аболиционизма.*

аболиционистичкиј, -а, -о који се односи на аболиционизам и аболиционисте: ~ покрет.

абонент м нем. *јрећилатник.*

абоненткиња ж *јрећилатница.*

абонентскиј, -а, -о који се односи на абореншпе: ~ бон.

абонос и ћабонос м бот. *јройско дрво велике јвердоје Diospyros ebenum.*

абоносни и ћабоносни, -а, -о који је ог аборона; који је као аборон: ~ сто; ~ лице.

- абоносов и ћабоносов, -а, -о који је од абоноса:** ~ штап.
- абоносовина и ћабоносовина** ж (мн. ј) абоносово дрво, ебеновина.
- абортив, -ива м мед. средство за изазивање абортуса.**
- абортивни, -а, -о који изазива абортус:** ~ средство.
- абортитријати, -бртјам срв. и несвр. мед. (из)вршити абортус, подврнути се, подвртавати се абортус, табаци(ва)ти.**
- абортус** м лат. мед. табачај, превремени (стопански или најрно изазвани) прекид штудије: спонтани~, криминални~.
- абразив** м техн. материја велике тврдоће као средство за брушење.
- абразиван, -вна, -о захваћен абразијом:** ~ тло.
- абразија** ж лат. 1. геол. разорно дејство водених таласа. 2. мед. разарање, оштећивање ткивашинске слоја ткива кости, слузи и др. 3. техн. поступак механичке обраде материјала стручњајем помоћу абразива.
- абразиони и абразијски, -а, -о који се односи на абразију:** ~ дејство.
- абракадабра** ж хебр. чаробна, мајична реч без одређеној значењу која је служила као амајлија, здес за ошткањање болести, фит. бесмислене, празне речи, бесмислица.
- абревијатура и абревијација** ж лат. скраћено написана реч, скраћеница (обично у старим средњовековним рукописима).
- абронопа** ж и м (мн. ј) нар. особа која разноси тласове (аброве), која оловара.
- ав** оном. узвик за оношање лавежа (ласа, лисица и сл.).
- авајузв. тур. 1. изражавање бола, пажње, очаја, жељења за нечим и сл.: јао. 2. у служби рече: најжалост. – Али, авај, он није дошао.**
- аван** м тур. ступа, мешална посуда у којој се туче и сушни нешто (нпр. со, шећер, кафа).
- авангарда** ж фр. 1. вој. претходница, извидница; челин део војних снага у најаду, најредовању. 2. фит. преводница, друштвена, класна, уметничка и сл. група која преводи неки по-крејт: радничке класе, позоришна~.
- авангардни, -а, -о који се односи на авангарду:** ~ писац, ~ улога, ~ покрет, ~ позориште.
- аванзовати, -зујем** (аванзирати, -анзирам) срв. и несвр. најредоваши, бити унайрејен у служби, звању, чину.
- аванс** м фр. фин. регујам, аконтација.
- авански, -а, -о који се односи на аван:** ~ тучак.
- авантур** ж фр. 1. ризичан, неизвестан, нејромишиљен појави. 2. необичан, узбудљив доживљај, поистиловина. 3. љубавни доживљај: љубавна~, имати бројне авантуре.
- авантуризам, -зма м склоност авантурама (1, 2); прављење авантура, авантуристичка делатност.**
- авантурист(а), -е м (мн. -сти) човек склон авантурама, онај који прави авантуре, поистилов.**
- авантуристички** прил. на авантуристички начин, као авантуристица.
- авантуристкиња** ж женска особа авантуристка.
- авантурица и авантурица** ж дем. од авантура.
- Аварин** м (мн. Авари) пратник монголске номадске народе пореклом из средње Азије који је у 6. веку, поистини од Турака, изазвао сеобу Хуна и Словена.
- аварски, -а, -о који се односи на Аваре;** ~ језик.
- август¹** м осми месец у години.
- август²** м у изр. глупи ~ лакријаш у циркусу; лакријаш у јошшо.
- августинац, -ница м римокатолички калуђер реда св. Августине.**
- августинка ж римокатоличка калуђерица реда св. Августине.**
- августински, -а, -о који се односи на августинце;** ~ ред.
- августовски, -а, -о који се односи на август:** ~ сунце, ~ врућина.
- авдесниј, -а, -о који се односи на авдес(ш), који се употребљава приликом авдестија:** ~ пешкир.
- авдес(т) м тур. (обично у изр. узети (узимати) ~) обредно умијавање муслимана пре молитве.**
- авенија** ж фр. широка булеварска улица са дрворедом.
- аверзија** ж лат. одвратност; обожњост; непрељивост: осетијати аверзију према пушњу.
- аверс** м фр. прегња страна мешалног новца или медаље; супр. реверс.
- авёт и авет** ж тур. 1. утвара, сабласи, привиђење, приказа (бокојника, најпиродног бића); зао дух. 2. фит. а. јако ислађала, мршава особа. б. нешто страшно, претеће: ~ рата ~ глади.
- аветан и аветан,** -тна, -о в. аветски.
- аветиња** ж в. авет (1).
- аветињски, -а, -о који се односи на аветиње, који је као аветиња, одн. као у аветиње, сабласи, сабласи, језив:** ~ изглед, ~ глас.
- аветињски** (аветно и аветно) прил. као аветиња, као у аветиње, сабласно, језив: изгледати ~.
- аветски и аветски, -а, -о који се односи на авет,** који је као авет, одн. као у авети, аветињски, сабласи, језив: ~ прилика, ~ изглед.
- авиза** ж итал. писмени извештај о славу или присећу пошиљке (робне или новчане, менице и сл.); обавештење, порука.
- авизирати, -изирам срв. и несвр. нем. (по)слати авизу; обавестити, обавештавати; најавити, најављивати.** ■ ~ се најавити се, најављивати се.
- авизниј, -а, -о који се односи на авизу.**
- авијатика** ж лат. наука о ваздухопловству; ваздухопловство, авијација.
- авијатичар** м онај који служи у авијацији, ваздухопловци, зракопловци.
- авијатичарка** ж (дат. -ки) женска особа авијатичар.
- авијатичарски, -а, -о који се односи на авијатичаре:** ~ униформа.
- авијатички, -а, -о који се односи на авијатику:** ~ официр.
- авијација** ж лат. а. ваздухопловство, летење ваздухопловом (авионом или другим ваздухопловним објектом): цивилна~, путничка~, б. ваздухопловни ред војске. в. ваздушна, ваздухопловна флота, целокућна ваздухопловна снага једне земље: војна~, борбена~. • пољопривредна ~ флота авиона који заправљују пољопривредна имања.
- авио-** префикс со значењем 'авионски, ваздухопловни, авијацијски': ~транспорт, ~механичар, ~компанија, ~конструктор; авиофлота.
- авијон, -она м летелица штежка од ваздуха са сопственим појоном, мотором и крилима, ваздухоплов, зракоплов:** извијачки~, војни~, транспортни~, путнички~. • млађи ~ авион на млађи појон, млађијак. види се из авиона жарг. лако је видљиво, уочљиво.
- авијонски, -а, -о који се односи на авион:** ~ мотор, ~ саобраћај, ~ карта, ~ компанија, ~ бомба.
- авитамињоза** ж грч.-лат. мед. болест изазвана недостатком витамина у исхрани.
- авлија** ж тур. нар. гвориште.
- Авној и АВНОЈ**, -а скраћ. ист. Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије.

авнојевски, -а, -о који је у духу Авноја, који йроизлази из одлука Авноја; авнојски: ~ принципи; авнојевске одлуке.

авнобјески, -а, -о који се односи на Авној: авнојске одлуке, ~ Југославија.

авокадо м шриотска воћка крушкастој лога *Persea gratissima*.

ага и јага м (мн. ж) (лат. -ги) тур. 1. ист. а. низи властелин, шлемић у Босни за време турске владавине (шију су земљу обрађивали кметови). б. војни старишина у некадашњој Турској царевини. 2. мусиманска шијушла: ћосидон, ћазда (додаје се обично име имена): Хасан-ага, Ариф-ага.

агава жбот. род биљака *Agave* из ф. *Amaryllidaceae*; врста *агава* *A. americana*, средоземна биљка меснатој сочној листића.

агенда ж лат. а. бележница, ноћес с поседником о штекућим пословима које треба урадити. б. мн. канц. штекући послови који треба да се заврше; незавршени акти.

агенс и агенс м лат. 1. йок репачка сната, йок репач: политички ~. 2. хем. делотворно средство.

агент м лат. 1. а. ојуномоћени представник, заступник некога предузета, устаниве, организације, посредник у разним пословима: трговачки ~, дипломатски ~. б. онај који ради за нечије интересе. 2. доспављач, шијун, дешекшив: полицијски ~. • агент-прокватор а. лађени хушкач, посредник нереда. б. шајни полицијски аћени који поштавају чланове револуционарне организације.

агенткиња ж жена аћени.

агентски, -а, -о који се односи на аћени: ~ посао.

агентура ж 1. представништво, заступништво, пословници; пословне простирије, уред аћени: трговачка ~. 2. посао, служба аћени. 3. зб. шијуни, доспављачи српане обавештајне службе.

агентурски, -а, -о који се односи на аћенишу: ~ посао, ~ уред.

агенција и агенција ж 1. предузета, представништво, заступништво које врши посредничке услуге приватним лицима или устанивама, предузетима, пословницима; пословне простирије, уред штоа предузета: туристичка ~, путничка ~, трговачка ~, бродска ~. 2. устанива или предузете за прикупљање вести и обавештавање јавности; пословне простирије, канцеларије, уред штоа предузете: новинска ~, телеграфска ~.

агенцијски, -а, -о који се односи на аћенију: ~ вест.

агилан, -ана, -о јун радне енергије, вредан, предузимљив; окрећан, сијешан.

агилно прил. вредно, предузимљиво.

агилност, -ости ж особина оноћа који је аћилан, вредноћа, предузимљивост; окрећност.

агиница ж аћина жена.

агински, -а, -о који се односи на аће.

агитатор м онај који аћишије.

агитаторка ж (дат. -ки) женска особа аћишашор.

агитаторски, -а, -о који се односи на аћишашоре и аћишашују.

агитаторски прил. као аћишашор.

агитација ж лат. *rag*, активност на придобијању људи за некоја, нешто; пройаћа, кампања: предизборна ~.

агитацијониј (агитацијски), -а, -о који се односи на аћишашују: ~ збор.

агитовати, -тујем несвр. вршиши аћишашују, водиши предизборну кампању.

агитпроп м рус. пол. скраћ. одељење за аћишашују и пройаћа.

агитпроповац, -овца м онај који ради у аћишашору.

агитпроп(ов)ски, -а, -о који се односи на аћишашор.

агломерат, -ате м лат. а. геол. маса од разнородних, круйних и сијнијих делова руде сјојених без везивних материја; најушина, јомила. б. скуп разнородних елемената.

агломерација ж лат. 1. а. мин. збијање сијнијих комада руде у веће комаде. б. најомилавање, скучавање ујшиће. 2. скучавање разнородних елемената, аломерат. 3. јујисана насеља у економски развијенијим подручјима.

агломерацијски и агломерацијни, -а, -о који се односи на аломерацију.

аглутинативни, -а, -о у изр. ~ језик лингв. језик са аглутинацијом.

аглутинација ж лат. 1. лингв. творба речи и облика додавањем афиксса с одговарајућим значењем корену или основи речи. 2. мед. скучавање и слејливавање, згрудавање, зрушавање чештица (нпр. крвних зрнаца, бактерија).

агнеш м цркв. у православној личуршији парче йосвећеној хлеба које се приноси као жртва.

агнобија ж грч. *ιубитак* способност распознавања, схватања значења поједињих чулних утилитета због озледе или болења одређених делова коре великој мозај, душевно слејило: додирна ~, видна ~, слушна ~.

агностицизам, -зма м грч. фил. идеалистичко филозофско учење које неира могућност сјознавања објективној света и његових закоништости.

агностичар и агностик м присталица, следбеник агностичизма.

агностички, -а, -о који се односи на агностичке и агностичијам.

агностички прил. с агностичком становиштима, у агностичком смислу.

аготовати, агујем и јаговати, агујем несвр. а. бишти аћа, ћосидарши као аћа. б. фиг. уживаши (као аћа).

агонија ж грч. мед. бесвесно станење непосредно пре смрти; смртни хройац, борба организма са смрћу: пасти у агонију.

агонијски, -а, -о који се односи на агонију.

агонијски и агонично прил. као у агонији.

аграр, -ара м лат. 1. пољопривреда; све оно што се односи на земљу и пољопривреду (земљишни односи, земљишне реформе, закони и др.). 2. земљишни посед.

аграрац, -рац м 1. земљорадник, пољопривредник. 2. а. земљопоседник; власник и уживајући великој земљишној поседа, велепоседник. б. добитник земље, земљишној поседа по атарној реформи. 3. пол. присталица или пристадник атарне, земљорадничке српанке.

аграризација ж претварање нејољој привредној земљишта у пољопривредно.

аграрни, -а, -о који се односи на атар, пољопривредни, земљораднички: ~ политика, ~ реформа.

аграрски, -а, -о који се односи на атарце и атар, атарни.

агрет, -ата м лат. 1. техн. сјој двеју или више различитих машина у јединствено постоење (нпр. сјој мотора са унутрашњим сајреревањем и електричној генератору). 2. мин. сјој нејољуно развијених кристала. 3. ујшиће различити делови скучавања у једну целину.

агрегатни и агрегатни, -а, -о који се односи на агрегат. • ~ стање један од облика у којима се јавља нека материја (чврсто, течно и гасовито).

агрегација ж лат. скучавање, најомилавање, збијање.

агреман, -ана м фр. пол. присталиак влаге једне државе да прими дилломатској приставнику друге државе.

агресиван, -вна, -о фр. 1. склон сукобима, најадима на други, насртљив; насиљници, најадачки: бити ~, ~ упад. 2. енергичан, предузимљив, прородор; намешљив: ~ продавац, ~ аквизитер.

агресивец, -вца м разг. агресиван човек.

агресивно прил. насртљиво, насиљници, најадачки; жустиро, енергично, предузимљиво: ~ нападати; ~ наступати.

агресијвност, -ости је особина оноћа који је агресиван, оноћа што је агресивно: 1. насртљивост, насиљишћво. 2. енергичност, прегузимљивост: ~ наступа.

агрессија је лат. a. неизазван оружани напад једне државе или више држава на територију друге државе ради њеног освајања; сваки облик насиља, насиљничко постуђање које урожава друге суверене субјекте: акт агресије, оружана ~, извршити агресију. б. разг. труп напад, насртјај.

агресор м (из)вршилац агресије, нападач.

агресорски, -а, -о који се односи на агресоре, својствен агресорима, насиљнички, нападачки: ~ чин, ~ дело.

агрикултурна ж лат. пољојривреда, земљорадња.

агрикултурни, -а, -о који се односи на агрекултуру, пољопривредни, земљораднички: ~ земља.

агро- лат. префикс који значи 'пољојривредни'; уп. агробиологија, агрономија, агротехника; агробиолошки, агротехнички итд.

агробиолог м научник из областї агробиологије.

агробиологија ж наука која изучава развој биљака с обзиром на квалитет земљишта и климатске услове.

агробиолошки, -а, -о који се односи на агробиологију.

агроиндустрија ж индустрија заснована на пољојривредним сировинама.

агроиндустријски, -а, -о која се односи на агрондустрију; пољојривредно-индустријски: ~ комплекс, ~ земља.

агроном м стручњак који се бави агрономијом, инжењер пољојривреде или пољојривредни техничар; студени пољојривредној факултети.

агрономија ж наука о пољојривреди.

агрономски, -а, -о који се односи на агрономију: ~ институт, ~ служба.

агротехника ж примена технике у пољојривреди.

агротехничар м пољојривредни техничар.

агротехнички, -а, -о који се односи на агротехнику: агротехничке мере.

агрохемија ж наука о употреби хемијских средстава у пољојривреди.

агрохемијски, -а, -о који се односи на агрономију.

агруми м мн. итал. бот. јужно воће накиселог укуса (лимуни, поморанџе, мандарине и трејфрутви).

айд м грч; уп. хайд 1. мит. и рлг. подземни зајробни свет, Јакао. 2. фиг. мучилиште.

ајда ж тур. речно или језерско острво.

адајо прил. итал. муз. 1. Јолако, споро, нежно (о шемију извођења музичких дела). 2. (у им. службби) м (ретко у мн. с) лајани шемијо; спис музичке композиције који се изводи шим шемијом.

Адам м библ. име првој човека. • од Адама и Еве, од Еве и Адама о јамашевици, од гавине.

Адамов, -а, -о у саставу усмешених израза и термина: ~ који, ~ јабуцица (јабука) в. код њих именница.

адаптатор м онај који врши адаптацију.

адаптација ж лат. 1. прилажавање новим условима средине. 2. преузење, преуређење: ~ зграде, ~ стана.

адаптёр, -ера м техн. уређај за прилажавање апарата неким новим функцијама, промену најона спује и сл.

адаптирати, -аптирам свр. и несвр. нем. (из)вршиши адаптацију, приладиши, прилажаваши, посетиши, поштаваш; претпоставиши, претпоставиши: ~ зграду, ~ превод. ■ ~ се прилажашши се, прилажавашши се: ~ се новој средини.

адвентивни, -а, -о бот. који се развија, распаће на другом месту билој шели, а не где је то нормално: ~ корен, ~ стабло, ~ пупољак.

адвентизам, -зма м лат. рлг. учење једне пропастанске секице о скромом љоновном доласку Христу на Земљу.

адвентист(а), -е м (мн. -сти) присталица адвентизма.

адвентистички, -а, -о који се односи на адвентизам и адвентисте: ~ црква.

адвентистички прил. у адвентистичком духу: ~ одгојен.

адвентисткиња ж женска особа адвентиста.

адверб м лат. лингв. прилог.

адвербијал, -а, -о који се односи на служби у прилошке одредбе.

адвербијални, -а, -о приложки: ~ одредба.

адвербијално прил. приложки, у прилошкој служби: ~ употребљен прилев.

адвербни (адверпски), -а, -о који се односи на адверб.

адверзативни, -а, -о лат. лингв. супротни: ~ реченица, ~ везник.

адвокат, -ата м лат. а. правни заслужник, бранилац (ојтијућеној); саветодавац у правним штитањима. б. фиг. разг. онај који се заузима за некоја, зајоворник. • дрвени ~ разг. 1) (и дивљи ~) лице које се бесправно бави адвокатским пословима. 2) онај који се стално говори у нечије име, који се увек заузима за некоја.

адвокатисати, -ишем несвр. разг. бити адвокат, бавити се адвокатским пословима; фиг. заузимати се за некоја.

адвокатица ж неуб. женска особа адвокат.

адвокатски, -а, -о који се односи на адвокате, који прате адвокату, адвокатима: ~ комора, ~ канцеларија, ~ позив.

адвокатски прил. вешто, лукаво (како што чине адвокати).

адвокатура (адвокатство) ж адвокатско звање, адвокатски позије, посао адвоката; самостална друштвена служба за праве (помоћи).

адекватан и адекватан, -на, -о лат. који истијуно одговара нечemu, једнак, поударан; одговарајући, пратијући (појребама, проблемима и сл.): ~ вредност, ~ замена; предузећи адекватне мере (кораке).

адекватно и адекватно прил. на адекватан начин, једнако, у складу (с нечим): поступити ~ томе.

адекватност и адекватност, -ости ж особина оноћа што је адекватно (нечemu): ~ по величини (вредности и сл.).

адепт м лат. ватрени следбеник, присталица (некој учењу или секти).

адитив м лат. (обично у мн.) материја која се у мањој количини додаје разним производима ради побољшања њиховој квалитетији.

адјектив м лат. лингв. прилог.

адјективни и адјективски, -а, -о приловски: ~ служба.

административац, -вца м канцеларијски службеник; службеник који води административне послове, административни стручњак.

административни, -а, -о који се односи на администрацију: ~ власт, апарат, ~ службеник, ~ посао.

администратор м лат. 1. а. службено лице које управља нечим, управник, управицер; надзорник. б. привремени вршилац должности управника. 2. шеф администрације у некој усменој или предузетији.

администраторски, -а, -о који се односи на администраторе.

администрација ж лат. 1. управа, управљање, управна и извршна власт: шеф администрације. 2. а. канцеларијски послови, материјално пословље (предузете, установе). б. одељење у коме се врше канцеларијски послови. 3. зб. службеници, чиновници чија је дужност да помажу у раду управних органа.

администријати, -истријати (администрирати, -струјати) несвр. нем. 1. управљачи, руководиши (нећим). 2. привремено вршиши дужност управника ураду управних органа.

адми́рал, -а́ла м нем. 1. вој. *највиши официрски чин у ратној морнарици; официр који има шај чин.* 2. зоол. врста шареној лептира *Vanessa atalanta*.

адмирали́тёт, -е́та м нем. а. *врховна команда ратне морнарице.* б. зб. скуј агмирала, агмиралски сасиљав једне државе.

адмирали́тётский, -а́, -о који се односи на агмиралиштет.

адми́ралскý, -а́, -о који се односи на агмирале: ~ чин, ~ униформа.

адмира́лштаб, -а́ба м орћан *највишеј војсства ратне морнарице, главни штаб ратне морнарице.*

аднекс м лат. 1. *догашак, ирилој; привезак.* 2. мн. анат. *привезци материце (јајници и јајоводи).*

аднекси́тис и аднекси́тис м мед. *запаљење аднекса.*

адолесцент м адолесценција особа.

адолесцентнý, -а́, -о који се односи на адолесценцију: ~ доба.

адолесценција ж лат. *младачко доба (од завршетка Јубертета до 20 (22) године живота).*

адоптант м правн. *усвојилац.*

адоптát, -а́та м правн. *усвојеник, усвојеница.*

адоптíван, -вна, -о лат. а. *усвојен (усињен или йокћерен): ~ дете.* б. *који је усвојио (некоја): ~ отац.*

адоптíрати, -оптíрám свр. и несвр. нем. правн. *узети, узимати шује геше за своје, усвојити, усвајати, йосинити, усинити; йокћериштити.*

адопција ж лат. правн. *усвајање, усвојење, усновљење.*

адренáлин, -и́на м лат. мед. *хормон надбubreжне жлезде, који, синтетички произведен, служи као лек Јротив астиме и срчаних оболења. • диже ми се ~ жар. Јосијајем врло узбуђен, јако се узбуђујем.*

адренáлинский, -а́, -о који се односи на адреналин.

адрèса ж фр. 1. а. *найтис на йисму или друјој йошиљци са ознаком имена, звања, местија Јребивалишта и стапана Јримаџа.* б. *местија Јребивања, стаповања: променити адресу.* 2. пол. *колективна Јредствавка властити.* • на нечију адресу некоме, на нечијији рачун. *на погрешну (краву) адресу коме не Јреба, Јиревено. на праву (добру) адресу баш коме Јреба, Јравој особи.*

адрèсант м йошиљалац йисма или друје йошиљке.

адрèсár, -а́ра м 1. *абецедни или азбучни йойис, списак адреса.* 2. *нотес за уношење, утисивање адреса; књига с йоисом адреса.*

адрèсát, -а́та м лице коме се уђујује йисмо или друја йошиљка, Јрималац йошиљке.

адресíрати, -есірám (адресовати, -сујем) свр. и несвр. 1. *(на)йтиси адресу на йисму или друјој йошиљци; уђујати, уђућивати на нечију адресу.* 2. *(некоме нешто) наменити, уђујати некоме.* – Те увреде су биле адресиране нама.

Адријатик м *Јадранско море; Јадранско Јриморје, Јадран.*

адријатичкý, -а́, -о који се односи на Адријатик, јадрански.

аðскý, -а́, -о који се односи на аг.

адсöрпција ж лат. хем. *уђијање ђасова или љечностити Јовринским слојем неке материје у чвртом стапању.*

аðсорпциоñи и аðсорпцијскý, -а́, -о који се односи на асорпцију: ~ моћ, ~ способност.

аðут, адута м фр. а. *најјача карша, најјача боја у каршама.* б. *фиг. оно што осуђује Јредност; услешио средство: употребити последњи ~.* • *имати јаке (добре) адуте имати јаке артименште, гоказе.*

аðутíрати, адутíрám свр. и несвр. а. *(за)Јраташ агушом (агушима); Јобијаш агушом.* б. *фиг. Јобијаш агуши, осијориши, осијоравши (некоја) јаким средствима, артименштима.*

аðутскý, -а́, -о који се односи на агуш: ~ кеџ.

аðхезíван, -вна, -о в. *адхезиони.*

адхези́вност, -ости ж в. *адхезија.*

аðхёзија ж лат. физ. *сила којом се привлаче молекули двају разнородних шела која су у нейосредном додиру.*

аðхезиоñи (адхезијскý), -а, -о који се односи на агхезију: ~ сила.

ајутант м итал. вој. *официр додељен на службу вишем стапарешини, помоћник вишег стапарешине; лични секретар или Јраташ високог војног стапарешине, шефа државе.*

ајутантскý, -а, -о који се односи на ајутанште: ~ служба.

ајутантски прил. на ајутаншти начин, као ајутанш.

ајутантура ж вој. *део штаба за вршење ајутаншских послова.*

аерáција ж лат. *излажање дејству ваздуха, снабдевање ваздухом, пропуштавање, прозрачивање: ~ земљишта, ~ воде.*

аero- грч. *префикс који значи:* 1. *ваздушни: аеродинамика, аеромеханика, аеротранспорт итд.* 2. *ваздухоловни: аероклуб, аеромитинг.*

аेðоб, -оба м грч. биол. у мн.: *организми којима је за живошт неопходан кисеоник (у ѡд: шакав организам).*

аерóбик м енгл. *врста физичких вежби уз музiku којима се повећајем количине кисеоника у крви стиче физичка кондиција; ритмичка Ђимнастика за жене.*

аеродинамíка ж грч. физ. *наука о крећању ваздуха и нејавом утицају на шела која су му изложена.*

аеродинамíчан, -чна, -о *погашен за лакше савлађивање општога ваздуха јри крећању: ~ линија, ~ облик (возила).*

аеродинамíчкý, -а, -о 1. *који се односи на аеродинамику: ~ закон.* 2. в. *аеродинамичан.*

аеродинамíчност, -ости ж особина онаја што је аеродинамично.

аеродром и аерòдром м грч. *место уређено за узлетање и слетење авиона, ваздушна лука: војни~, цивилни~.*

аеродромскý и аерòдромскý, -а, -о који се односи на аеродром: ~ служба.

аерозагађење с зајађење ваздуха.

аероклуб м клуб *Јријаштеља, љубитеља авијације.*

аеролíнија и аеролíнија ж ваздушна линија, релација за авионски саобраћај.

аерóлог м стручњак који се бави аеролојијом.

аеролóгија ж грч. *јрана метеорологије која истражује гео атмосферу коју је изван нейосредног утицаја Земљине Јовршине.*

аеролошкý, -а, -о који се односи на аеролојију.

аерометар и аеромéтар, -тра м грч. инструмент за мерење шустине и џажине Јасовитих шела.

аеромеханика ж грч. физ. *механике, наука о законима крећања и равнотеже Јасовитих шела.*

аеромеханичár м механичар који врши Јойравке авиона, авионских мотора и уређаја.

аеромеханичкý, -а, -о који се односи на аеромеханику.

аеромíтинг м грч.-енгл. *јавна приребда на аеродому с извођењем ваздухоловних вештина.*

аеромонтéр, -ера м грч.-фр. *радник мешалске сијруке који врши монтаџу авиона и консрукција.*

аeronавигáција ж грч.-лат. *наука о уђавању ваздухом и оређеном упути, помоћу караша, радија и других сијрава.*

аeronавигациоñи (аeronавигацијскý), -а, -о који се односи на аeronавигацију.

аeronаут м грч. *ваздухоловаш.*

аeronаутика ж наука о ваздухоловству; уп. авијатика.

аeronаутичкý, -а, -о који се односи на аeronаутику: ~ школа.

аeronаутскý, -а, -о који се односи на аeronаутице.

аэропорт м грч.-лат. *ваздушна лука, велики аеродром.*

аेरорели, -ија м ешайна ѕрка сиортиских ваздухоловаца.

аेросетва јек. аеросјетва ж сећва из авиона.

аероснимак, -мка м снимак из ваздуха, са висине, одозго.

аеродол, -бла м грч.-лат. средство, сиреј за прочишћавање и дезинфекцију ваздуха.

аेростат м грч. врста летелице, ваздушни балон најућен ђасом лакшим од ваздуха (збиј чеја може лебети без йоћона).

аеростатика ж физ. наука о равнотежи ђасова.

аеростатички, -а, -б који се односи на аеростатику.

аеротехника ж грч. ћрана технике која се бави развојем летелица, њиховом конструирању, експлоатацијом итд.

аеротранспорт м транспортер, промет ваздушним путем.

ајдаја ж тур. 1. мит. чудовиште, ојромна йрождрљива неман у облику великој крилатој ћуштера, обично са више ћлава, змај. 2. фиг. а. оно што је йрождрљиво и трабљиво. б. зла, ојака жена.

ајдајница ж дем. од ајдаја.

ајдајски, -а, -б који се односи на ајдаје, својствен ајдајама, йрождрљив.

ајко, -ија м и ајкија ж итал. банк. разлика између номиналне и стварне вредности новца или вредносних папира; инијерес, проценат.

ајкур, ајкура м фр. украсни отвор на ћканини изведен везом; шуљакав женски ручни rag: правити ајкуре.

ајкуран, -рна, -о фр. 1. који на време свршава шослове: ~ службеник. 2. који се извршава, обавља на време, уредан: ~ књигодство.

ајкурати, ајкурар м свр. и несвр. довести доводиши у ајкурно сашање: ~ послове.

ајкурно прил. уредно, шачно, на време: ~ завршити посао.

ајкурност, -ости ж особина оноја који је ајкуран, оноја што је ајкурно, уредност, шачност у шослу.

ај и ај с назив јервеј словенске азбуке. • од ај до ижице од јочејка до краја.

ајбест м (мн. ј) грч. мин. влакнастии бели, сјајни минерал који се употребљава као ватроснални материјал.

ајбестни, -а, -б који је од ајбеста: ~ одело.

ајбука и ајбука ж (дат. -уци) 1. а. сва слова у јисму једнога језика йоређана још утврђеном редоследу, абеџуа; уп. алфабет: руска ~, грчка ~. б. сва слова у ћирилици и ћлавојици йоређана још утврђеном редоследу. 2. основна знања из нечеја. • Брајева ~ јисмо за слеје у облику ислујичених ћачака које је саспавио Луис Брај. Морајова ~ телеграфско јисмо које се саспави из црвица и ћачака.

ајбучни и ајбучни, -а, -б који се односи на ајбуку, који је сашављен, срећен још ајбуци: ~ ред, ~ списак.

ајбучно и ајбучно прил. још ајбучном реду: средити ~.

Азија и Азија ж највећи континент на Земљи.

Азијат м 1. (обично пеј.) Азијац. 2. (ајијат) фиг. пеј. супров, некултуран човек, варварин, дивљак.

Азијаткиња ж (обично пеј.) Азијка.

ајијатски, -а, -б који се односи на Азијате и азијате; варварски, дивљачки; примиштан.

ајијатски прил. на азијатски начин, као Азијати.

ајијатство с азијатска својства, варварство.

Азијац, -јца м становник Азије.

Азијка и Азијка ж становница Азије.

ајијски, ајијски и ајијски, -а, -б који се односи на Азију.

ајил, -ија м грч. 1. а. уточиште, прибужиште, склониште. б. установа, уточиште за незбринуту децу, старце, сиромаше и сл. 2. право љопитичких или војних избјелица на уточиште у сиројој држави.

ајилант млице које пражи или ужива право азила у сиројој држави.

ајилантски, -а, -б који се односи на ајиланте: ~ логор.

ајимут м ар. а. астр. јоај између равни Јосматајачевој мериџијана и вертикалне Јосматајраној небеској ћелији (рачунају у сиројом смрту крећања казаљки на сатију). б. пом. јоај између мериџијана и јравца крећања броде.

ајимутни, -а, -б који се односи на ајимут.

ајик м грч. геол. најстарији период у историји Земље; уп. архаик.

ајбјески, -а, -б који се односи на ајоик: ~ доба.

ајзот, -бта и ајзот, -а м (мн. ј) грч. хем. хемијски елеменат (N), јас без боје, мириса и укуса, ћлавни састојак ваздуха; уп. душник.

ајзотара ж фабрика за производњу вештачких ћубрива (чији је ћлавни састојак ајзот).

ајзотни, -а, -б који се односи на ајзот, који садржи ајзот: ~ једињење, ~ киселина.

ајзотов и ајзотов, -а, -о и ајзотски, -а, -б в. ајзотни.

ајзур, ајзур м ар. небеско ћлавећијило.

ајзур и ајзур, -рна, -о који је боје азура, свећлойлав: ~ небо.

ајзурно и ајзурно прил. као азур: ~ плав.

ајкидо м јап. врста борилачке вештине.

ај(х) (различито наглашено) узвик за изражавање изненаде, дивљења, чуђења, йошресености и др. – Ај, срамоте! Аих, ко се томе надао??!

ај узв. а. за дозивање, запомаћање или одазивање. – Ај, браћо, помагајте! б. за изражавање различитих емоција (бола, вајкања, дивљења, чуђења и др.). – Ај, што ме боли нога. Ај, дивних ли ружа! Ај, где си досад?!

аја (различито наглашено) разг. речца за одрицање: не, никако. – Аја, то не може бити. Ово не може овако остати, аја.

ајао(j) и ајаох узвик за изражавање бола, жалости, чуђења и др.; уп. ајој. – Ајао! викну он из свег гласа. Ајај, шта си то урадио?

ајатолах, -а и ајатолах, -аха м ар. врховни ирански верски појављавар.

ајвјар, -ара м тур. а. врста салаће ог самлевених ћечених или куваних ћајрика и модрих ћајлиџана. б. усљена рибља икра, кавијар.

ајгјир, -ира м тур. ждребац, јасијух; фиг. пеј. Јохойљив човек.

ајгјоровит, -а, -о неушијројен, неушкоЯјен (о коњу); фиг. пеј. Јохойљив, Јушијен: ~ човек.

ајгјоровитост, -ости ж особина оноја који је ајгјоровит.

ајгјирскай, -а, -б који се односи на ајгјире.

ајгјируша ж млада кобила, омица; фиг. пеј. Јохойљива, Јушијена женска особа.

ајдаред м енгл. сорта сочне накиселе јабуке. -

ајкула ж а. зоол. у мн.: велике морске рибе трапљивице, морски ћици Selachii, међу којима су најбасније и најтробљивије Carcharias glaucus и Carcharodon rondelti; у јг: ћакава риба, морски ћас. б. фиг. бездуши експлоататор, трапљивач, трапљивица.

ајлајнер м енгл. козметичка оловка за оивичавање очију.

ајнц м нем. врста карпашике ићре; најјачи збир од 21 јоена и два кеца у још ићри.

ајој узв. узвик за изражавање бола, жалости, чуђења и др.; уп. ајао(j).

ајс нар. узвик за Јоштицање јејрећутих волова.

ајскати, -ам несвр. нар. Јоништи волове узвиком „ајс“.

ајснути, -нём свр. нар. Јоштерати вола узвиком „ајс“.

ајурведа ж санскрт. традиционални индијски начин лечења природним средствима.

ајурвेडски, -а, -б који се односи на ајурведу: ~ медицина.
академац, -мца м а. јијшомац војне академије. **б. официр** који је завршио војну академију.

академизам, -зма м придржавање усташаљених форми у уметностима и науци, уметнички и научни формализам, прешетано шеорештисање.

академизирати, -јзјаром несвр. распјрављаши учено или формалистички, без инвенције и новине.

академија жгрч. 1. највиша научна или уметничка усташа: Српска ~ наука и уметности. 2. висока (ређе средња) школа: војна ~, позоришна ~, музичка ~, трговачка ~. 3. свечаносћ, привреда с прилогним пройдом Јоводом некој важној доћаја: одржати свечану академију.

академијски, -а, -б који се односи на академију, академски.

академик м члан академије наука и(ли) уметности.

академичар м онај који похађа или је завршио неку академију; академски трајанин, ступенј.

академичарски, -а, -б који се односи на академичаре.

академски и **академски**, -а, -б 1. који се односи на академике, научни; високоучен: ~ беседа. 2. који се придржава усташаљених форми, шеоретски, ајсаш ракшан, научно-шеоријски. 3. високошколски, универзитетски, факултетски: ~ звање, ~ образовање. 4. који је завршио академију: ~ сликар, ~ вајар. • ~ грађанин ступенј. ~ четврт (академских петнаест минута) чејшвршти саша колико професор сме касније почети превадање.

академски и **академски** прил. на академски начин, као академик, високоучено: ~ расправљати.

а камоли везнички израз за исташање нечег мање или више важног у поређењу с претходно реченим. – Није га ни дирнуо а камоли ударио. Он не воли ни своју мајку а камоли тебе.

ајати се, -ам се несвр. разг. радиши заморан или узалудан посхо, бакшиши се, мучиши се, носиши се с шешкоћама.

ајати, ачём и ајам несвр. а. викаши оштенијаш „а“ (у чуђењу). 6. лингв. изловараши самојласник „а“ уместо „о“.

ајација и **акаџија** ж бот. а. рог украсних ћрмова или дрвећа Acatia из ф. Mimosaceae. б. в. байрем.

аквадукт м лат. антитички водовод Јостављен на трајевини сличној мосту.

аквамарин, -јна м лат. а. мин. врста драгој камена плавозелене боје. б. сликарска боја слична боји штоја камена.

аквамарински, -а, -б који се односи на аквамарин.

акваплАН м лат. даска за вожњу на води коју вуче моторни чамац.

акварел м итал. а. водена боја. б. слика израђена воденим бојама; техника сликања бојама распјтвореним у води: сликати аквареле.

акварелист(а), -е м (мн. -сти) сликар акварела.

акварелистички, -а, -б који се односи на акварелисте и на акварел.

акварелистички прил. у техници акварела, техником акварела.

акварелисткиња ж женска особа акварелист.

акварелни, -а, -б који се односи на акварел: ~ слика.

акваријум (аквариј, -ја) м лат. стаклена посуда или базен с водом за нећевање водених животиња (обично риба) и биљака.

акваријумски, -а, -б који се односи на акваријум: ~ риба.

акварист(а), -е м (мн. -сти) онај који се бави узгајањем риба и др. водених животиња у акваријуму.

акваристика ж хоби узгајања етозичних риба и др. водених животиња у акваријуму.

акватинта ж итал. трајичка техника дубоке штампе којом се посилаже ефекат сличан шушу.

акваторијум (акваториј, -ја) м лат. одређена Јовршина мора Јосмашана као подручје које правишира некој морској луци или прајду: дубровачки ~, бококоторски ~.

аквадукт м лат. в. аквадукт.

аквизитер, -ера м фр. скујљач прешт лашника (за књиже, часописе и сл.), оглашивача, осигураника, који ради са зарадом на одређени проценаш.

аквизитерка ж женска особа аквизитер.

аквизитерски, -а, -б који се односи на аквизитере: ~ посао.

аквизитерство с Јосао аквизитера, скујљање прешт лашника, осигураника, оглашивача.

аквизиција ж лат. 1. привлачење, стишашање, задобијање. 2. скујљање прешт лашника, осигураника, оглашивача.

аквиритати, аквиритам свр. и несвр. 1. прикупити, прикупљаши, привлачиши, привлачиши. 2. пражити прешт лашнике, муштирије.

акламатор м лат. онај који акламује.

акламација ж лат. једногласно бучно одобравање, усвајање некој преглода: усвојити (изгласати) акламацијом.

акламирати, -амитам (акламовати, -мујем) свр. и несвр. Јодравити, Јодрављаши кличањем; бучно одобрити, одобравати.

аклиматизација ж грч.-лат. прилајојавање живих организама новим климатским и др. животним условима; прилајојавање уойште.

аклиматизацији, -а, -б који се односи на аклиматизацију.

аклиматизовати, -зујем и **аклиматизирати**, -јзјаром свр. и несвр. прилајојити, прилајојавати новој средини. ■ ~ се прилајојити се, прилајојавати се новим климатским и другим животним условима; прилајојити се, прилајојавати се уойште.

акна ж (ген. мн. акни) (обично у мн.) мед. юнојни чворић око корена длаке или на изводу звезде лојнице.

акнути, акнём свр. викнуши оштенијаш „а“.

ако везн. 1. погодбени: Јод условом да, у случају да. – Ако победимо, прославићемо то. 2. допусни (обично са везн. „и“ уза се) иако, мага, премда, макар да. – Ако си ми и отац, кад ниси у праву, нећу те слушати. Спасаваје дете, ако ћете сви и изгинути. • ако и не чак можда и. – То је бескорисно, ако не и штетно. ако ни због чега другога, онда због... каже се как се ајелује на некоја да нешипо уради. једва ~, тек ~ највише, у најбољем случају. – Колико му је година? Једва ако има осамнаест.

ако и ако (често и поновљено) речца за одобравање, сајлашање (јонекад с нијансом злурадости): нека, не мари; тако и преба. – Ако одеш, пропашће ти прилика за посао. – Ако. Допли су и њему прни дани. Ако, ако.

акоббгд прил. 1. надам се; по свој прилици, вероватно. – Ако богда брзо ћемо се вратити кући. 2. нар. куга, камо. – Ако богда? Идем у сватове.

акоб, -ова м мај.. мера за штенист (око 50 литара).

акобчић м (акобче, -ета с) дем. од аков.

аколада ж фр. штамп. вишчасна зајрада ({или}).

акомодација ж лат. прилајојавање, Јодешавање: ~ ока, ~ вида.

акомодирати, -одјаром (акомодовати, -дујем) свр. и несвр. прилајојити, прилајојавати: ~ око. ■ ~ се прилајојити се, прилајојавати се.

аконтација ж итал. исилата дела новца унайред за још неизвршене обавезе; новац који се исилатајује унайред на рачун будуће зараде, предујам, аванс.

аконтирати, -онтијаром свр. и несвр. примићи, примиши, однисилати, исилатаји, исилатаји гео новца аконти, унайред на рачун будуће зараде.

аконто прил. итал. унайред, на рачун нечега, у име предујама, као предујам. 2. (у им. служби) м в. аконтиација. • ~ тога жарг. у вези с тим.

акорд м фр. 1. муз. складно звучање тирију или више тонова различите висине, сазвучје. 2. јлађање, најрађивање радника према урађеном послу, по учинку (по комаду). • на ~ (радити) за најраду према урађеном послу, по учинку (радити).

акордант, -а и **акордаш**, -аша м радник који узима посао у акорду.

акордён, -она м стари музички инструмент, сличан ручкој хармонизци.

акордни, -а, -о који се односи на акорд: ~ посао, ~ зарада.

акорпорација ж лат. приставајање, здруживање, одн. здружење више фирм, прегружене.

акорпорирати, -попріям свр. и несвр. приставиши, приставиши, придружиши, здружиши више фирм, прегружене.

акотиледон, -она м и **акотиледона** ж (обично у мн.) грч. бот. биљка која нема јасних котиледона, бесујница.

акредитив, -ива м фр. 1. банк. кредитишно писмо, писмени налог којим банка, одн. штедионица овлашићује дрругу да за њен рачун исплати некој особи означени износ. 2. мн. акредитивно писмо, писмено доказнице које гимломатски преглавник преглавишефу, одн. влади државе у којој ће обављати своју дужност: предати акредитиве, примити акредитиве.

акредитивни, -а, -о који се односи на акредитив, акредитиве: ~ писмо, ~ банка.

акредитовати, -тујем (акредитирати, -тирајам) свр. и несвр. 1. банк. отворити, отварати некоме кредит. 2. ојуномоћиши(ва)ши гимломатској преглавници да у стварној држави застапија интересе своје земље. 3. именовати добисника новина, радија или телевизије за слање информација са некој подручју или из неке установе.

акреп м тур. 1. нар. а. скорија, штапавац. б. фиг. ружна, мршава особа (обично жене). 2. (Акреп) астр. сазвежђе Скоријон у Зодијаку.

акрібија ж грч. нарочиша, велика савесност и шачност, брижљивост у раду (обично научном, у писању текстова).

акрібичан, -чна, -о савестан, брижљив у раду.

акрібично прил. на акрібичан начин, с акрібијом, савесно, брижљиво.

акрібат(а), -е м (мн. -ти м, -те ж) грч. 1. извођач акробација, вратоломних сјортиских вештина; циркуски артист: циркуски ~. 2. фиг. сналажљив, вешти човек.

акрібатика ж (дат. -ици) вештина извођења шешких, опасних вежби, акробатских вештина, акробација; циркуска тимнастичка; вид сјортиске тимнастике.

акрібаткиња ж жена акрібата.

акрібатскій, -а, -о који се односи на акробацију и акробате: ~ вештина, ~ скок.

акрібатски прил. на акробатски начин.

акрібација ж грч. а. вежба (циркуска, авијацијска и сл.) која захтева велику вештину и смелост; акробатска вештина: производити акробације. б. фиг. смело и ојасан, поизбељан поодухвани, вратоломија.

акромат - в. ароматаш.

акріоним м грч. скраћеница настала од йочетних слова или слојова некој сложеној назива.

акропола (акрополь ж) грч. љорњи утврђени гео љрага, љверјава (обично на бруду) у сјарим ћрквима.

акростих и акростих м грч. книж. реч, одн. речи (обично неко име) које дају йочетна слова стихова једне песме (када се читају одозго наниже); песма са шаквим стиховима.

аксијалан, -лна, -о лат. који се односи на осу, који се пружа или делује у правцу осе, осни, осовински: ~ сила, ~ турбина.

аксиологија ж грч. филозофска дисциплина која се бави истраживањем вредности, наука о вредностима; ошташа теорија вредности.

аксијолошки, -а, -о који се односи на аксиологију, вредности.

аксијом, -ома м (аксијома ж) грч. фил. и мат. основна чињеница, основно начело, истини коју не треба доказивати, очиједе на истину.

аксиоматика ж скуп или систем аксиома, наука о аксиомима.

аксиоматичан, -чна, -о који има карактер аксиома, неизбийан, очиједан, јасан сам по себи.

аксиоматичност, -ости ж особина оноћа што је аксиоматично.

аксиоматски и аксијомски, -а, -о који се односи на аксиом, аксиому: ~ систем, ~ метода.

акт м лат. 1. (мн. јакти) дело, чин; посушујак: терористички ~. 2. (мн. обично јакта с) адм. службени сим, докумени: службена акта. 3. чин у Јозоришном комаду. 4. (мн. јактови) ум. слика или скулптура која представља љош људско тело. • (метнуги, ставити и сл.) у (ад) акта 1) ставити јакти, предмет у архиву као завршен. 2) не узети у разматрање, објасити.

актенташна ж нем. в. актова (2).

актёр, -ера м фр. 1. активни учесник у неком покрету (обично љоптичком), дођају и сл. 2. љумац, пропагандист.

актёрка ж жена актёр.

актёрский, -а, -о који се односи на актёре.

актив м лат. лингв. активно, радио љајолско слање; љајолски облик у коме је субјекат вршилац радње; супр. пасив: ставити у ~.

актив, -ива м јед. љруја најактивнијих, најантажованјих чланова неке организације: политички~, стручни~, партијски~, омладински~.

активи ж лат. 1. банк. укујна имовина (новац, роба) и сва поштраживања некој предузећа, привредне организације, појасне ше имовине у виду књиговодственог прељеда; супр. пасива. 2. вој. разг. активна војска; активна војна служба; супр. резерва. • бити у активи 1) добити поизтикан резултат објијањем поасиве од активе. 2) бити у активном саставу војске.

активан, -вна, -о 1. а. који дела, ради, ради, вредан, предузимљив, делатан; супр. пасиван: бити ~ б. (одр.) који се стапало и прилежно бави нечим: спортиста. 2. (одр.) који је још у служби, у редовном радном односу: официр, службеник. 3. који још дејствује, који се не смирује: вулкан, туберкулоза. 4. делотворан, сирајачки: учешће, рад. 5. вој. офанзиван: дејство артиљерије. 6. банк. чија је активна већа од поасиве. • ~ војска војска која је у миру под оружјем. ~ право гласа право љасача да бирају.

активатор м разг. 1. онај који активира. 2. механизам за активирање нечега.

активац, -вца м 1. активни официр. 2. човек од акције. 3. хомосексуалац који у потпуности има улогу мушкица; супр. пасивац.

активизам, -зма м 1. узимање активној учешћа у неком раду, акцији, нејосредно антажовање у нечим и сртимостиш за прегујимање објектности. 2. фил. схватање да све знање и искуство треба ставити у службу нејосредних животних појреба.

активизација ж покретање на акцију, посвећивање активности; активније и олучније деловање на остварењу нечега, активирање, активизирање.

активизирати, -јизирати и **активизовати**, -зјем свр. и несвр. 1. а. покренути, покрећати на активност; (учешћем) активним: ~ омладину. 2. в. вратити, враћати (из пензије, резерве) у активну службу: официр. 2. в. активирати (1). ■ ~ се 1. а. посталајши активан, предузимљив. 2. вратити се, враћати се у активну службу, реактивизирати се. 2. в. активизирати се (1).

активирати, -јвјрати и **активизовати**, -зјем свр. и несвр. 1. ставити, стављати на активност (механизам) у појон, у дејству, покренути, покрећати: ~ прекидач, ~ бомбу. 2. в. активизирати (1). ■ ~ се 1. йочети, йочићати дејствујашти, покренути се, покрећати се (онеком механизму, нпр. о бомби и сл.). 2. в. активизирати се (1).

активист(а), -ё м (мн. -сти) 1. онај који активно учествује у раду неке организације; члан активиша: партијски ~, страначки ~. 2. присталица, поборник активизма (2).

активистички, -а, -о који се односи на активисте: ~ група, активисткиња ж жена активиста.

активитёт, -ёт а м вола и радни напор онога који је активан, активност.

активно прил. на активан начин, залажући се, анажовано, делатно, марљиво: ~ учествовати у покрету.

активност, -ости ж 1. особина онога који је активан, онога што је активно; активно учешће, деловање, анажованост; деловање, рад: пунा ~, појачана ~, друштвена ~, развити свестрана активност; ~ мозга. 2. активна (војна и др.) служба.

активнијум (активнј, -ија) м (мн. о) хем. радиоактивни хемијски елемениј (Ac) са атомским бројем 89.

актино- грч. πρεφίκσοιс са значењем 'који се односи на зраке, на зрачење': актинометрија, актинотерапија итд.

актинометрија ж 1. прана метеорологије која њуучава Сунчеву енергију у атмосфери. 2. прана астрофизике која њуучава зрачење небеских тела на Јаруј праници атмосфере.

актинотерапија ж мед. лечење зрацима (ултраљубичастим, инфрацрвеним, ренгенским и изотопима).

актобка ж (дат. -ци и -ки; ген. мн. -кј) 1. поз. Јозоришни комад у једном чину, једночинка. 2. шорба, шашна за сисе, активе.

актујлан, -лна, -о активујлан.

актуализ- в. активујлиз.

актујлано прил. активујлано.

актујност, -ости ж активујност.

актујлан, -лна, -о фр. који објовара дајшом ѕренујку, који је од значаја за дајши ѕренујак; савремен; за који (које) се ѕренујно сви занимају: ~ питање, ~ проблематика.

актујлизам, -зма м лат. 1. фил. а. учење да је стварност непрекидна делатност, непрекидно стварање. 2. шеорија да је душевни живот стапни процес. 2. геол. шеорија да су Јојаве које обликују Земљину кору деловале и у Јрошистост.

актујлизација ж давање нечemu активујлој карактера, осавремењавање; довођење нечега у склад са садашњошћу.

актујлизовати, -зујем и актујлизирати, -јизјрам срв. и не-срв. (у)чинити активујлим, савременим, осавремениши, осавремениваши. ■ ~ се постајајши активујлан.

актујлано прил. у складу са савременим ѕренујком.

актујност, -ости ж а. својство онога што је активујло. б. мн. активујни доћаји.

акузатив м лат. лингв. љадеж ди ректио, љравој објекта, че-шврши љадеж у српској прамашици.

акузативни (акузативски), -а, -о који се односи на акузатив: ~ облик, ~ наставак.

акултурација ж лат. прилајовање некој природној, друштвеној и културној средини. • активна ~ волјно привлачење неке средине. пасивна ~ сблонишано, неволјно усвајање онога што намеће средина.

акумулативан, -вна, -о који осимајује акумулацију: ~ грана привреде.

акумулативност, -ости ж особина онога што је акумулативно, акумулациони поштенцијал.

акумулатор м техн. уређај, сирова за скујљање и најомилавање електричне енергије која се користи за рад разних апарата: оловни ~, алкални ~, празан ~, пунити ~.

акумулаторка ж рударска електрична свешиљка са акумулатором.

акумулаторски, -а, -о који се односи на акумулатор: ~ волило, ~ киселина.

акумулација ж лат. а. акумулирање, најомилавање, скујљање. б. екон. одвајање и скујљање материјалних добара, средстава за производњу или новца ради пошреба јроширене рејродукције или стварања резерви неохидних за обезбеђење активности радије организације: друштвена ~. в. скујљање воде у акумулационим језерима ради стварања резерви за пошребе у сушном периоду. г. најомилавање материјала, шалоа у речним долинама, на дну мора итд. • ~ капитала екон. стварање вишке вредности који кайшалиста употребљава као кайшал да би повећао профит усавршавањем производње и појачавањем ексилопаштаје радника.

акумулацији (акумулацијскј), -а, -о који се односи на акумулацију: ~ језеро.

акумулатори, -ултарм и акумулатори, -ишем срв. и не-срв. (из)вршиши акумулацију, најомила(ва)ши: ~ енергију, ~ благо.

■ ~ се најомила(ва)ши се, скујлиши се, скујљаши се (нпр. о електричној енергији у акумулатору).

акупресура ж лат. мед. метод лечења Јритискивањем одређених места на телу.

акупрејурни, -а, -о који се односи на акупресуру: ~ справа, тачка.

акупунктурна ж лат. мед. лечење убадањем мешалних шала на одређена места шела (које поштиче из традиционалне кинеске медицине).

акупунктурнист(а), -ё м (мн. -сти) стручњак за акупунктуру.

акупунктурни, -а, -о који се односи на акупунктуру: акупунктурне тачке, ~ медицина.

акупунктурологија ж прана медицине која се бави акупунктуром.

акуратан и акуратан, -тна, -о лат. шачан и уредан у јослу, брижљив, савесијан.

акуратно и акуратно прил. шачно, уредно, брижљиво, савесно.

акуратност и акуратност, -ости ж особина онога који је акуратан, шачност, уредност, брижљивост, савесност.

акустика ж (дат. -ици) грч. 1. физ. наука о звуку. 2. разг. својство простирије да добро преноси звук, акустичност: слаба ~, одлична ~.

акустичан, -чна, -о 1. који добро прими и преноси звук, звучан: ~ инструмент, ~ просторија, ~ сала. 2. (одр.) који се односи на звук, оиг. на примије звучних надражја, слушни: акустични осети, акустични тип, акустична средства.

акустичар м а. стручњак за акустику. б. музичар који свира на акустичном инструменту (нпр. на гитари).

акустички, -а, -о акустичан.

акустички прил. у поједу акустике: ~ изолован.

акустичност, -ости ж особина онога што је акустично: ~ просторије.

акут, -ута м лат. лингв. а. у српском језику дујузвлазни акценци и знак којим се означава ћај акценција ('). б. у различитим језицима знак за разне врсте изговора ласкова.

акутан и акутан, -тна, -о 1. мед. који се брзо, најло развија (о болести); супр. хроничан: ~ туберкулоза, ~ запаљење. 2. који се исиловаја свом силином, оштар, жесток, јак. 3. који захтева хијино решавање, хијан, неодложан: ~ проблем, ~ потреба.

акутно и акутно прил. 1. мед. у акутном облику, виду: ~ се испољи. 2. оштар, жесток, силовито, јако: ~ избити, ~ бујни. 3. хијино, неодложно: ~ потребан.

акутност и акутност, -ости ж својство онога што је акутно.

акутски, -а, -о који се односи на акут: ~ акценат, ~ интонација.

акутёр, -ера м фр. лекар смецијалист за породиљство.

акутёрка ж бабица, примаља.

акутёрский, -а, -о који се односи на акутер.

акушерство с прана медицине која се бави указивањем лекарске помоћи при порођају, породиљство.

акцепелратор м техн. уређај за убрзавање крећања наелектрисаних честица, атома.

акцеплерација ж лат. физ. убрза(ва)ње, појача(ва)ње брзине: ~ атома.

акцеплерирати, -лөрірәм свр. и несвр. појача(ва)ти брзину, убрза(ва)ти, појури(ва)ти.

акцеплометар и акцеплерометар, -тра м инструмент за мерење акцептерације.

акцен(а)т, -нта м 1. лингв. а. нарочито истицање јачине и висине једнога слоја у речи, најласак; графички знак за бележење тоја најласка: дугосилазни ~ (â), дугуулазни ~ (â), краткосилазни ~ (â), краткоулазни ~ (â). б. нарочито истицање једне речи у реченици или појединих делова реченице: реченички ~. 2. фиг. нарочито истицање нечега уопште; оно што се истиче, шешижаше нечега; посебно обележје. 3. песн. емоција, осећање, елеменат: лирски ~, трагични ~. 4. изговор карактеристичан за говорника другог језика или дијалекта. • ставити, стављати ~ на нешто нарочито истаћи, истицати нешто.

акценатски, -â, -ô који се односи на акценат: ~ систем, ~ целина.

акцептовати, -тујем (акцептерати, -ентирәм) свр. и несвр. 1. изговориш, изговорати (реч, слоб.) с одређеним акценатом, најласити, најлашавати; ставити, стављати, обележити, обележавати акценатске знаке: ~ речи, ~ текст. 2. фиг. нарочито најласити, најлашавати, истаћи, истицати.

акцептолог м језички стручњак, лингвиста који се бави акцептолојијом.

акцептолођија ж лингв. наука о акценатима.

акцептолошки, -â, -ô који се односи на акцептолојију.

акцептуација ж нем. систем акцената у једном језику или дијалекту; начин акцептовања.

акцепт м лат. 1. правн. поштис на меници или чеку којим поштисник јамчи да ће менична своја бити утвђена у одређеном року. 2. сајласност, пристанак.

акцептант м правн. главни поштисник на меници.

акцептирати, -ептираам и акцептовати, -тујем свр. и несвр. прихваташи, прихваташи; примиши, примиши: ~ меницу.

акцепција ж лат. 1. правн. простирање права власништва на споредне ствари. 2. прирашија; додашак.

акцесобран, -рна, -о правн. споредан, узредан; подређен; додунски, додашни: ~ право, ~ уговор.

акцидент м лат. а. случајан, неочекиван доћај (обично неповољан, несрћан случај, незгода и сл.). б. фил. оно што је небитно, случајно, променљиво.

акциденталан, -лна, -о и **акцидентан**, -тна, -о фил. небитан, случајан, променљив.

акцидентија ж 1. небитна, случајна својствена, случајност. 2. штами. посао који не спада у књижарство и новинарство (нпр. плакати, ценовници и сл.).

акциза ж екон. порез, шакса која се поља на робу широке поштрошње преликом њене продаје или поштрошње, прашарина: плаћати акцизе.

акција ж лат. 1. организована друштвена или политичка делатност, организовано деловање, делање, rag, радња: ~ спасавања, дипломатска ~, хуманитарна ~, покренути акцију, ступити у акцију, развити широку акцију; ставити у акцију. б. војна операција, војни походуваш, борба, офанзива, напад: извести акцију. 2. банк. хартија овредност је докуменат о уделу акционара у имовини акционарској друштвама, геоници: купити акције, продати акције. • акције скочу, расту (падају) поевлајава се (пада) вредност акција; фил. расце (пада) нечији улес, радна ~ ист. добровољни rag омладине или веће броја људи на израдњи привредних објеката, поштева, пруга и сл. (обично једнотавном техником). човек од акције прегузмљив човек.

акцијаш, -âша м учесник у радној акцији.

акцијашки, -â, -ô који се односи на акцијаше: ~ живот.

акцијски, -â, -ô који се односи на акцију (2).

акционар, -ара (акционер, -ера) м власник акција (2).

акционарски (акционерски), -â, -ô који се односи на акционаре, акционере, деоничарски: ~ друштво.

акциониј, -â, -ô који се односи на акцију (1), радији: ~ програм, ~ одбор. • ~ радијус који може прећи авион, брод или неко друго превозно средство без добуше јорива. ~ филм највећи филм йун акције, динамике.

акшам м тур. а. нар. йрви мрак, сумрак, сутон. б. вечерња молитва код муслимана.

ала ж тур. а. мит. неман, ајџаја. б. фиг. пружарљива особа, као (гладна) ала пружарљиво, халайљиво: ~ навалити на печење.

ала (алај) узвик а. за изражавање дивљења, чуђења. – Ала смо се лепо провели! Ала пада киш! б. за истицање субротношти ов оноћа што се износи. – Ала си паметан!

алабастер (алабастар, -тра) м (мин. в) грч. мин. сијнозрни првидни јајс млечнобеле боје.

алабастерски (алабастарски), -â, -ô који се односи на алабастар, алабастер, који је од алабастра.

алав, -а, -о који једе као ала, пружарљив, халайљив.

алаво прил. пружарљиво, халайљиво: јести ~.

алавост, -ости ж особина оноћа који је алав, пружарљивост, халайљивост.

алाजбег м тур. ист. заживеник алаја, йука (у турској војсци).

алाजбегов, -а, -о који примиша алајбей. • ~ слама имовина без ћосидара о којој нико не брине.

алакати, алачем и алакам и алакати, алачем и -âm (вар. халакати) несвр. а. викати „ала-а“ или „алах“. – Хоџа алаче. б. викати, прајати, ћаламиши.

алакнути, алакнём (вар. халакнуги) свр. 1. сер. према алакати. 2. извршиши јуриш, јуришати, јурнуши с виком, бучно.

алал, -ала (вар. халал) м ар. 1. благослов; ојрошијај: примити ~. 2. (у прил. служби) са срећом, благословено, простио. – Нек ти је алал. • ~ ти вера (мајчино млеко) свака шти часиј, чеситијам, браво; нека шти је срећно, простио.

алалити, алалитм (вар. халалити) свр. и несвр. ga(ва)ти благослов, благословиши, благословијати; ојросишиши, ојрашијати: ~ живот.

аламуња ж и м пеј. разг. брзойлејш, нейромишијен, лакомислен човек; вејройпир.

аламуњаст, -а, -о разг. брзойлејш, нейромишијен, лакомислен; вејройрасиј.

алапача ж пеј. брљивица, шорокуша.

аларм м фр. 1. знак за узбуну; узбуна. 2. алармни уређај: уградити ~.

алармантан, -тна, -о 1. који узнемираша, узнемирајући; узбудљив: ширити алармантне гласине. 2. крајње забрињавајући: ~ стање у привреди.

алармантно прил. дижући, сиварајући узбуну, узнемирајуће, узнемирајуће; крајње забрињавајуће: ~ одјекнути.

алармантност, -ости ж својствво оноћа што је алармантно: ~ гласина.

алармирати, -армираам свр. и несвр. нем. 1. вој. ga(ва)ти знак за узбуну; дајући знак за узбуну ставиши, стављашти у стање притравности. 2. фил. сивориши, сивараши ђанику, узбуниши, узбуњивашши, узнемириши, узнемирајашши.

алармни, -â, -ô који се односи на аларм: ~ уређај, ~ звонце, ~ сигнал.

алас, аласа м мај. рибар, риболовац.

аласки, -â, -ô који се односи на аласе, рибарски, риболовачки: ~ мрежа, ~ занат, ~ чорба.

àлат м тур. алашасӣ, риҷасӣ коњ, риҷан.

àлât, алáта м тур. а. зб. йредмейши који служе за обављање некој мануелној посла, занатиа, ручна оруђа, алатике за рад, занатске алатике: столовски ~, пољопривредни ~, ручни ~. б. в. алатика. • без алата нема заната нема устеха у послу без одговарајућих средстава за тај посао.

àлатаст, -а, -о риҷасӣ, риҷасӣ (обично о коњу).

àлатка ж (дат. -ки; ген. мн. -кӣ) юједини комад алатша (а): пољопривредна ~.

алàтълика ж (дат. -ци) в. алатика. • машина ~ машина која помоћу разних алати што се у њу стављају механички обрађује материјал и израђује разно оруђе (алат), одржава ћа и поПравља.

àлátñíj (àлátñíj), -а, -о који се односи на алат.

àлátñíца ж простирија у којој се држи или израђује алат.

àлátñíchár м занатлија, мајстор који израђује алат и машине алатљике.

àлátñíchárskij, -а, -о који се односи на алатничаре.

àлátñíchárstvo с израђивање алати и машина алатљика.

алàтуша ж алатастиа кобила.

àлауќ м алаукање, викање, дерање.

алауќати, алàучом несвр. викаши, дерашти се.

алауќнути, алàуќнем свр. йрема алаукаши.

Àлâх, Алâха м ар-тур. бој у исламској религији; врховно арапско божанство у исламском вериоду.

Албáнац, -ница м а. йрийагник индоевропског народа који живи претежно у Албанији и пофранчичним деловима суседних земаља. б. становник Албаније; уп. Арбанас.

албанизација ж намештање албанской језика, народности и културе другим народима, ширење албанской утицаја.

албанизирати, -йзирám и албанизовати, -зујём свр. и несвр. преобразити, преобраћати у Албаније, намешташи, намешташи албански језик, народност и културу другим народима. ■ ~ се постапајши Албанац, добијајши албанско обележје.

Албáнка ж прийадница албанской народа, становница Албаније.

албанолог м научник који се бави албанологијом.

албанолоѓија ж наука која се бави проучавањем албанской језика, књижевности и културе.

албанолошкиј, -а, -о који се односи на албанолоџе и албанолоџију: ~ одсек, ~ институт, ~ катедра.

àлбánskij, -а, -о који се односи на Албаније и Албанију: ~ језик.

àлбánski прил. на албански начин, као Албанци; албанским језиком: говорити ~.

албáнство с албански дух, карактер; осећање прийадности албанском народу.

àлбáтрос м зоол. ојромуна океанска птица ловуша с великим распоном крила Diomedea exulans.

àлбáйn, -иња и албáйno м човек или животиња са знацима албинизма.

албинизам, -зма м биол. ненормална белина коже и косе (код животиња глатке или ћерја) изазвана урођеним недостатком тименита меланина.

àлбáйnskij, -а, -о који се односи на албине: ~ зец.

àлбум м лат. 1. а. свеска с тврдим корицама за сакуљање и чување фототрафија, поштанских марака, значака и сл. б. свеска за бележење стихова, мисли; споменар. 2. трамофонска плоча, компакт-диск или касета са више снимљених мелодија: издати ~.

албúmijn, -иња м лат. хем. врстма беланчевине која се садржи у беланџеју јајета, крвном серуму, млеку и др.; беланчевина у јошаше.

àлбумскij, -а, -о који се односи на албум.

àлба ж тур. врстма оријенталне посластице од брашна, мела, маслини или масла и уља. • иде као ~ добро се йродије и сл., халва.

àлвација и альвација (вар. халвација) м (мн. ж) посластичар који прави и йродије алву.

àлвацијскij и альвацијскij, -а, -о (вар. халвацијски) који се односи на алвације: ~ радија.

алвацијница (вар. халвациница) ж радња у којој се сировља и йродије алву.

алвеóла ж (алвèл, -ола м) (најчешће у мн.) лат. анат. а. јлућни мехурић. б. део жлезде у облику мехурића са ћелијама које луче секрећ. в. јамица у вилици у којој је смештен корен зуба. г. мн. исујачење гесни изнага ћорњих предњих зуба.

àлвеолáрнij, -а, -о који се односи на алвеоле, који се образује на алвеолама: ~ сугласник.

àлга ж (ген. мн. àлги (àлгà)) бот. у мн.: ниже, већином водене биљке бесцветнице без корена Algae (у џг.: шаква биљка).

àлгебарскij, -а, -о који се односи на алгебру: ~ број, ~ израз, алгебарске једначине.

àлгебра ж ар-лат. ћрана математике која проучава операције са окоштим бројевима, који су представљени словима.

àлгебарски прил. ћушем алгебарских метода: ~ решити.

алгебрист(a), -ë м (мн. -сти) сијучњак за алгебру.

Àлгòl, -ола мастр. звезда Јроменљива сјаја у сазвежђу Перзел.

алгоритам, -тма м мат. скуп симбола и окошти постапак за системско решавање одређене класе математичких проблема.

алгоритамскij, -а, -о који се односи на алгоритам.

алдèхидж, -ида м хем. у мн.: ортанска јединица обично испарљиве безбојне течности, настала оксидацијом примиарних алкохола (у џг.: шакво јединица).

алдèхиджескиј, -а, -о који се односи на алдехиде.

àлев и àлев, -а, -о тур. (у књ. језику само у синтагми „алева наприка“) који је боје пламена, црвен.

алегоризирати, -йзирám и алегорисати, -ишём несвр. изражавати се у алегоријама, проказавати у облику алегорије.

алегорија ж грч. 1. књиж. врстма стилске фтијуре, простирајена метафора пропитена на више појмова или на цели сасијав; сликовито представљање аистрактних појмова, мисли сличком, живим бићем (нпр. лисица – оличење лукавости, вук – окрутност штог.). 2. ум. симболична слика неке идеје представљена ликовним средствима (нпр. косијур са косом – представљава смрти).

алегоријскij, -а, -о који се односи на алегорију; алегоричан: представљање, ~ приказ.

алегоријски прил. алегорично: ~ приказати.

алегоричан, -ча, -о (алегоричкij, -а, -о) сликовит; увијен: представљање, ~ приказ, ~ представа, ~ слика.

алегорично (алегорички) прил. на алегоричан начин, помоћу алегорије, у облику алегорије, сликовито, увијено: ~ приказати.

алегоричност, -ости ж својствено оноћа што је алегорично; алегорија.

алèгроприл.итал. муз. а. живо, брзо, весело. б. (у им. служби) м (ретко у мн. с) сливав живљење шема у већој композицији.

алéја ж фр. 1. јућ оивичен с обе стране дрворедом, зеленилом и цвећем: цветна ~. 2. правилан ред засађеног дрвећа. • ~ величана део пробља где се сахрањују уледне личности.

александријац, -ница м књиж. сливав од дванаест слојева, дванаестерац с цезуром послије шестој слоју.

александрист(a), -ë м (мн. -сти) присталица аристотеловске филозофије у доба ренесансе.

александрит, -ита м мин. врстма драгој камена, варијетет хризоберил, обично шампазелене или љубичасте боје.

алелуја узв. хебр. 1. *йрииев радости у хришћанским молитвама и химнама.* 2. (у им. служби) ж (понекад м и с непром.) а. *песма у славу боја, химна боју: певати алелују.* б. *фиг. радост, весеље.*

àлем м ар. 1. а. *драт камен, драјул; брилијанти, дијаманти.* б. *фиг. велика вредност, драгоценост.* 2. *изложени украс на кутији или минарету.* 3. (у атриб. служби, непром.) *дијамантички; чаробан, диван.*

àлем-кামен м в. *алем (1а).*

àлемов, -а, -о који је од алема.

алергён, -éна м мед. *материја, субстанца која изазива алергију.*

алергија ж грч. мед. *преосетљивост организма на одређене материје (нпр. на неке лекове, јела, болен, прашину и др.) која се исцјељава одређеним симптомима на кожи, слузници.*

алергјескиј, -а, -о који се односи на алергију: ~ оболење, ~ појава.

алергичан, -чна, -о 1. а. *склон алергији; који имаши о алергије, који има симптоме алергије:* ~ на прашину, ~ на полен. б. *фиг. преосетљив; неће ријељив (према некоме, нечemu):* ~ на политичаре, ~ на неправду. 2. в. *алергјески:* ~ болест, ~ појава.

алергично прил. *исцјељавајући алергију, са алергијом:* ~ реаговати на нешто.

алергичност, -ости ж особина и стање онога који је алергичан, онога што је алергично; алергија.

алерголог м лекар специјалиста за алергију.

алергологија ж грч. *трана медицине која се бави исцјељивањем алергије и њеним лечењем.*

алерголошкиј, -а, -о који се односи на алергологију и алергологије: ~ проба, ~ налаз.

али везн. 1. *субјошни а. за везивање независне субјошне реченице, синтаксме или речи са претходном реченицом.* – Он је мали, али зна добро своје обавезе. Паметан је, али непослушан. 6. *за исцјељивање ограничења онога што је раније речено: међушим, само.* – Долази код нас, али не често. Путовао бих али кад бих добио доста новца. в. (често у корелацији с временским везницима или прилозима) у притоведању, за исцјељивање неочекиваној, изненадној: а. – Кад ми тамо, али соба пуне непознатих људи. г. *ирипоређењу, набрајању и сл. за исцјељивање онога што се највише исцјељи: а.* – Много сте ме обрадовали, али највише ти. д. *после добујних реченица за исцјељивање онога што се дешава мимо значења претходног добујног исказа: шак, ша шак, и поред тоја.* – Ако сви и побегну, али нећу ја. Ако је и малена, али је храбра. ѡ. *у дигајају за исцјељивање неслагања са раније реченим.* – Ја сам морала отићи. Али, забога, што ми то није рекао раније. 2. *растијавни:* или. – Али сада али никада. 3. *у прил. служби, за појачавање:* ама, ујраво, баш. – Хоћу одмах, али одмах, из ових стопа да кренемо. Речи ми све, али поштено. 4. *у им. служби, за означавање замерке, смештаје, неслагања и сл.* – Али девојци срећу квари. На крају увек се испречи неко „али“. • *нема ту ~, нема ништа ~ разг. (у разговору, дијалогу кад неко тражи изговор службени се везнником али) нема ту изговора, ојравдања, увек постоји (има) неко ~ разг. у свакој прврдњи или настапајући посјетију нешто што се може осијетити, обеснажити.*

àли узвик за изражавање чуђења, нећодовања и сл. – Боже, али је лепа. Али га умеш лепо лагати. Али лаже!

алиби и алиби, -ија м лат. а. *правн. одсутност окривљеног са местом преступа; чињенице, средstва одбране којима окривљени доказује своју невиност првређени да се у време деликтта налазио на неком другом месту, а не на месту преступа: доказати ~, наћи ~, имати ~.* б. *изговор, ојравдање за неуспели посухваш или учинућу прешку: тражити ~ за неуспех.*

алигатор м шп. зоол. *трабљивац из пор. крокодила са кратком љушком, који живи у водама Америке, јубилиточне Азије и Мадагаскара, дуј до 5 или 6 м.*

алигаторски, -а, -о који се односи на алигаторе: ~ кожа.

алијанса ж фр. *савез двеју или више држава.* • Света ~ ист. *са vez владара Русије, Аустрије и Пруске створен уговором од 1815. године.*

алијас прил. лат. *друкчије, иначе; друкчије речено.*

алијенација ж лат. *отуђивање, отуђућење, положај или стање човека у коме су производи његовој рада и идеје о њема отуђени.*

алилуја узв. *алелуја.*

алиментација ж лат. 1. а. *правн. законом одређено издржавање деце, брачној друји и др. (на основу судске пресуде);* накнада за то издржавање: давати алиментацију. б. *фиг. новчана или друштвом помоћ установама или појединцима.* 2. *исхрана, прехрана.*

алиментацијний, -а, -о који се односи на алиментацију.

алиментирати, -ентирати несвр. *снабдеваши храном, исхранавати; употребе снабдеваши, ојскрблјиваши.* ■ ~ се снабдеваши се, ојскрблјиваши се.

алинёја и алинёја ж лат. *нови став, одељак у штакству, пасус; издавајен ставак штакрафа, превоји штакиса.*

алитерација ж фр. *књиж. стилска филтра која се састоји у узастојном ионављању истој субјекту субјасника у више речи у стиху.*

àлка ж тур. (лат. алпи, ген. мк. алкай) 1. а. *беочут, карика.* б. *мешавина најрава у облику беочута којом се кува са вратом, звекир.* 2. зоол. *врста ћалеба, њорка.*

àлкалан, -лана, -о хем. а. *који имаукус лужине, базан, базичан.* б. (одр.) *који садржи неки базни мешавине:* ~ со.

àлкаллија ж хем. у мн.: *хидроксиди алкалних мешавала, базне, лужне соли (у јг.: шаква со).*

àлкаллијескиј, -а, -о који се односи на алкаллије.

àлкаллијум (àлкаллиј, -ија) м в. алкаллија.

алкалойд, -ида м хем. у мн.: *билоне органске базе (у јг.: шаква база).*

àлкица ж дем. од алка; уп. алчица.

Алкòрàn, -áна м в. Куран.

àлкос м жарг. в. алкохоличар.

àлкотест м провера количине алкохола у крви (обично код возача моторних возила).

àлкохол и àлкохол м 1. хем. а. *у мн.: органска једињења која садрже хидроксилну (ОН) групу везану за угљеник (ако он није члан ароматске језера) (у јг.: шакеј једињење).* б. *безбојна затаљива и исцјарива овојна ћечност која се производи из скробних и шећерних сировина врењем посажу квасцу, ешил-алкохол, шипријус.* 2. *овојно шеће које садржи алкохол (1), алкохолну шеће (ракија, вино и др.); уживати ~, вожња под дејством алкохола.*

алкохолизам, -зма м претерана, болесна склоност употреби алкохолних шећера, зависност од алкохола; хронично превоје алкохолним шећерима: борба против алкохолизма, лечење алкохолизма.

алкохолизирант, -ости ж стање онога који је алкохолизиран, онога што је алкохолизирано.

алкохолизирати, -изирати свр. и несвр. *унети, уносити у нешто алкохол, засићиши, засићавати алкохолом.* ■ ~ се ода(ва)ши се уживању алкохола, (за)шровати се алкохолом, ојија(ши) се.

алкохоличар м човек који се огао алкохолизму, шијанац, шијаница.

алкохоличарка ж женска особа алкохоличар.

алкохоличарскij, -а, -о који се односи на алкохоличаре: ~ склоност.

алкохоличарски прил. на алкохоличарски начин, као алкохоличари.

àлкохолни и àлкохолни, -а, -о који се односи на алкохол: ~ врење, ~ пиће.

Алкùрàn, -áна м в. Куран.

়াлфа ж 1. а. йрво слово ѡрчке азбуке (ା). б. фиг. Ѣолазна Ѣачка, Ѣочетшак. 2. мат. ознака за Ѣрви у низу Ѣлова. • ~ и омега Ѣочетшак и крај; све што је бишно, суштина, биш. алфа зраци физ. коријускуларни зраци а-честшица, који насташају радиоактивним распаѓањем. алфа честице физ. радиоактивна атомска језера хелијума.

алфабет, -а (алфабёт, -эта) м грч. а. сва слова некојисма Ѣорђана одређеним редоследом; систем Ѣисмених знакова, азбука, абеџеда. б. редослед слова у ѡрчију азбуци, ѡрчка азбука.

алфабетниј (алфабетниј), -а, -о који се односи на алфабет: ~ ред, ~ списак.

алфабетски (алфабетски), -а, -о који се односи на алфабет, алфабешни: ~ ред.

алфабетски (алфабетски) прил. алфабетским редом: ~ поредати.

алфрèско прил. итал. слик. (обично у изр. ~ сликано) (сликано) Ѣосним бојама Ѣо свеже омалијерисаном зиду.

алхемија ж ар-грч. 1. средњовековно мистичко учење усмерено на Ѣражење „камена мудрости“ за Ѣрейвање нелеменишних мећала у Ѣлеменише и Ѣражење „еликсира живота“ за лечење свих болести и Ѣостизање вечиште младости. 2. разг. настојање да се докаже оно што је немојуће.

алхемијскј, -а, -о који се односи на алхемију: ~ покушај.

алхемијски прил. на алхемијски начин: ~ претворити.

алхемичар м онај који се бави алхемијом.

়алчица ж дем. од алк; уп. алкица.

়алькав, -а, -о а. неуредан, немаран, небрижљив (у одевању или у Ѣослу): ~ жена. б. немарно урађен: ~ задатак.

়алькавац, -авца м пеј. алькав, неуредан човек.

়алькавица ж пеј. алькава женска особа.

алькáвко м пеј. в. алькавац.

়алькаво прил. неуредно, немарно: ~ обучен, ~ написан задатак.

়алькавост, -ости ж особина онога који је алькав, онога што је алькаво, неуредност, немарност.

алькавуша ж пеј. в. алькавица.

়ам, áма (вар. хám) м (мн. áмови) мај. животињска, најчешће коњска ојрема за вучу (нјир. кола, саоница, Ѣлуја и гр.).

়ам узвик за оионашање халайљивої и сладокусної ѡушања.

ама тур. везн. 1. супротни а. за дойнујавање Ѣрећходнога исказа за нечим што је са њим у супротности или нечим што се не очекује: али. – И она је у њега гледала, ама га се није бојала. 2. за обраничење значења Ѣрећходнога исказа. – Није лепа, ама је добра као хлеб. 2. за дойнујавање и Ѣојачавање, истицање раније реченој. – Запевај штогод, ама лепо, старијски. Признај ми све, ама баш све. 3. у служби рече а. за истицање слагања, саглашавања са оним што је раније речено. – Ама, лепо каже наш народ да се без новца не може ни у цркву. 6. за изражавање чујења, изненађења, ѡушћења, несјрљења и сл. – Ама, одакле ти то знаш?! Ама, шта имаш ти да се слажеш или не слажеш. Ама, људи, немојте журутити! Ама, дosta виш! 4. у Ѣирел. служби, за Ѣојачавање а. баш, ўјраво. – У кући не беше ама никога. Чује добро ама и најтиши шапат. б. бар, барем, макар. – Ама да се једном сетио да ми понуди помоћ.

ама॒зёнка¹ ж грч. 1. а. мит. Ѣријадница ратничкот Ѣлемена жена које су се бориле на коњима, жена-ратајник. б. фиг. храбра жена; ратниборна жена, мушкобања. в. фиг. смела јахачица. 2. гулачка хальина коју носе јахачице.

ама॒зёнка² ж зоол. амазонски Ѣайај (из Ѣодругуја реке Амазон).

ама॒зёнскј, -а, -о који се односи на амазонке¹, својствен амазонкама: ~ смелост.

ама॒зёнски прил. на амазонски начин, као амазонке: ~ јахати.

амајлија и амајлија (хамајлија) ж тур. зйтис или други мајли Ѣредмети који се носи уза се као заштишта од зла, несреће, амулет, Ѣалијман.

ама́л, амáла (вар. хама́л) м в. носач (1); уп. амалин.

ама́лгама, -ама м грч. а. хем. лејура живе с неким другим мећалом, која служи за Ѣломбирање зуба: зубарски ~. б. фиг. меџавина, смеса.

ама́лгамаціја ж технол. а. Ѣроцес издавања златна и сребра из руда Ѣиховим оштапањем у живи. б. Ѣревлачење Ѣростих мећала Ѣлеменишним Ѣомођу живе у којој су оштапљени Ѣлемениши мећали, амалгамирање.

ама́лгамаціяти, -ишем (амалгамаціја, -амајрам) свр. и несвр. (на) Ѣаравиши амалгам; Ѣревући, Ѣревлачиши амалгамом. ■ ~ се фиг. сиштиши се, Ѣтайши се.

ама́лгамаціјскј, -а, -о који се односи на амалгам, који је од амалгама: ~ пломба.

ама́лин (вар. хама́лин) м (мн. -али) тур. носач (1); уп. амалин.

ама́м (вар. хама́м), амама м тур. јавно Ѣарно Ѣутајило.

ама́мскј (вар. хама́мскј), -а, -о који се односи на амам (хамам): ~ послуга.

ама́н, амáна м тур. 1. милост, Ѣомиловање, ојрошијај. 2. вера; загаја реч. – Тако ми амана. 3. у служби узвика а. за Ѣреклијање, за Ѣражење милости: милост, забоја. – Аман! Помагајте. Аман, има ли кога да види нашу невољу. б. за изражавање раздражаности, одушевљења: ај, ах. – Аман, што је лепа! • ~ заман разг. забоја, Ѣобоја. – Аман заман, шта то радите?!

ама́ндмáн, -ана м фр. правн. Ѣредлог за измену, дојуну или укидање некога Ѣправног актива, закона, одн. члана или сишава закона, који се не уноси у Ѣексис нећо се Ѣутврђује и доноси одвојено: уставни амандмани, предложити ~.

ама́ндмáнскј, -а, -о који се односи на амандман.

ама́нет м тур. а. Ѣоверавање нечета на чување или извршење, усмени Ѣесашамен ћоји се остављава некоме на извршење, чување, завет, Ѣорука: оставити у (на) ~. б. Ѣредмет ћоји се даје, оставља у аманет, Ѣоверена сишвар, залој: дати ~.

ама́рёла ж агр. Ѣрста вишње крућина накисела Ѣлођа; Ѣлог ће вишње.

ама́тёр, -éra м фр. а. онај који се бави неким Ѣослом из Ѣубави и склоности, нелемајоно: фотограф ~, глумац ~. б. спорт. неламајени сијоршица. в. фиг. разг. онај који ради нешто несјручно. – Ти си за мене аматер.

ама́тёрзам, -зма м аматерски rag, аматерско бављење нечим.

ама́тёрка ж женска особа аматер.

ама́тёрскј, -а, -о који се односи на аматере, нелемајоно:лан: ~ посао, ~ клуб, ~ позориште.

ама́тёрски прил. на аматерски начин, као аматер, нелемајоно: ~ се бавити нечим.

ама́тёрство с аматеризам.

амба́лажа ж фр. оно у Ѣоју се Ѣакује роба, средство, матерјал за Ѣаковање робе; омот: лимена ~, картонска ~.

амба́лажнј, -а, -о који се односи на амбалажу: ~ хартија, ~ материјал.

амба́р м тур. 1. а. дрвена зграда, сирмишије за зрасту Ѣхрану, животиња. б. сандук за животиље и брашно. 2. ојрађено месо у води за хвашање рибе.

амба́рић м дем. од амбар.

амба́рскј, -а, -о који се односи на амбар: ~ кров.

амба́рчић м дем. од амбар.

амбаса́да ж фр. а. највише диломатско Ѣредставништво неке државе у Ѣирлану држави. б. зграда у којој је смештено Ѣој представништво: пријем у амбасади.

амба́сáдор м а. диломатски Ѣредставник највише ранга, шеф амбасаде. б. особа са посебном мисијом: ~ мира. в. фиг. Ѣредставник који Ѣромовише нешто: ~ моде, ~ културе. • путујши ~ амбасадор који Ѣушује из државе у државу ради обављања своје мисије.